

آیا حکم فقهی و اخلاقی در اجرای مجازات مرتد توسط پزشک متعارض است؟

امید آسمانی*، صدیقه ابراهیمی

چگونگی برخورد یک پزشک با فرد مرتد مهدور الدم که حاکم شرع حکم او را صادر کرده (مانند سلمان رشدی) و حال به دلیلی به مراکز درمانی مراجعه کرده است مورد سؤال و شبهه قرار دارد که آیا پزشک باید او را از بین ببرد یا رویه‌ی اخلاقی خلاف آن است؟ بدیهی است توجه به بسترهای فلسفی و جهان بینی و میزان پایبندی مکلفین در عمل به دستورات شرعی در تعیین پاسخ صحیح نقش تعیین کننده دارد. این پژوهش با مطالعه‌ی منابع فقهی و فتاوی علمای مشهور در خصوص ارتداد و حکم مرتد و تطابق نظرات موجود با این فتاوی انجام شده است.

این شبهه، در یک بستر سکولار یا لائیک پاسخی متفاوت از یک بستر اسلامی اصیل دارد. توجه به جهان بینی اسلامی، فلسفه‌ی فقه و اخلاق اسلامی و به تبع آن تکلیف مقلد در عمل به فتاوی ولایت فقیه می‌تواند وجه تمایز پزشک مسلمان از پزشک غیرمسلمان را توصیف کند. از قول نبوی «انی بُعِثْتُ لِاتِمِّ مَکَارِمِ الْاِخْلَاقِ» این مهم برداشت می‌شود که اگر حکم استنباطی ولایت فقیه حکم خدا و رسولش باشد که هست، لذا، اجرای آن تحقق مکارم اخلاق است، گرچه در حال حاضر توجیه قابل قبولی برای آن پیدا نشود یا توجیهات موجود ضعیف باشد. حکم مهدور الدم شرعاً مشخص است و پزشک مسلمان به حکم مسلمانیش باید با اخلاص و برای رضایت خداوند به وظیفه‌ی شرعی خود عمل کند. حکم شرع، حکم اخلاقی نیز هست و حکم خداوندی است که علم، حکمت، قدرت و سایر صفات او لازمانی، لامکانی، ازلی و ابدی است، لذا، توجیهات عقلی بشر می‌تواند و باید محدود، ناقص و فاقد اولویت تلقی شود. مسلمان بودن در لحظه به لحظه‌ی زندگی جاری است، چه فرد پزشک باشد و چه غیر پزشک. هر چه فرد مسلمان به دستورات وحیانی بیش‌تر عامل باشد، درجه‌ی ایمان و تقوا و قرب او به خداوند بالاتر است. باید توجه داشت که خط قرمزهای اصیل دینی با توجیهات بشری نباید خدشه دار شود، بلکه نهایتاً باید تلاش کرد تا با رویکردی دور اندیشانه به حکمت یا حکمت‌های آن احکام دست یافت.

واژگان کلیدی: حکم فقهی، حکم اخلاقی، درمان، مرتد

* Email: asemanio@sums.ac.ir